

لطفاً مادرم را «فیلتر» کنید!

تحقیقات مؤسسه افکار سنجی دانشجویان ایران نشان می‌دهد از هر ۱۰۰ مرد ایرانی ۵۵ نفر و از هر ۱۰۰ زن ایرانی ۵۱ نفر عضو شبکه‌های اجتماعی هستند.

تحقیقات مؤسسه افکار سنجی دانشجویان ایران نشان می‌دهد از هر ۱۰۰ مرد ایرانی ۵۵ نفر و از هر ۱۰۰ زن ایرانی ۵۱ نفر عضو شبکه‌های اجتماعی هستند. یکی از آسیب‌هایی که در اثر استفاده مدام از فضای مجازی ایجاد می‌شود، منزوی شدن و عدم اعتماد به نفس است که تداوم این مشکلات در آینده می‌تواند خطرآفرین باشد.

به گزارش سلامت نیوز، روزنامه «ایران» آورده است: «مادرم معتاد تلگرام و اینستاگرام است. با زن‌های فامیل یک گروه تلگرامی دارند که شب و روز با هم در آنجا چت می‌کنند. هر بار که می‌خواهم با او حرف بزنم مدام به تلفن همراهش نگاه می‌کند و تنها با حرکات سر جملاتم را تأیید می‌کند. زمانی که در میان حرف‌هایم از او سؤال می‌کنم حاج و واج مرا نگاه می‌کند زیرا تمام مدت حواسش به گوشی‌اش بوده و حتی کلمه‌ای از حرف‌هایم را نفهمیده است.» این‌ها گله‌های دختری از طرفداران پروپاقرص تلگرام است. هرچند که مادرش اعتقاد دارد حضورش در فضای مجازی لطمه‌ای به رابطه‌اش با فرزندانش نزده اما با هر کدام از بچه‌هایش که حرف می‌زنی آه از نهادشان بلند می‌شود.

ارتباط‌های دنیای واقعی به ته خط رسیده‌اند، آن هم با شعار دوری و دوستی. به طوری که 28 میلیون ایرانی شب و روزشان را صرف گشت‌زنی در تلگرام می‌کنند. این نرم‌افزار آنقدر در دل برخی‌ها جا باز کرده که خیلی‌ها حتی علاقه‌ای به دید و بازدیدهای خانوادگی ندارند. دلشان می‌خواهد یک گروه تلگرامی خانوادگی داشته باشند تا خبری از دید و بازدیدهای خانوادگی نباشد. وقت‌گذرانی در این شبکه‌ها آنقدر وسوسه‌انگیز شده که برخی از مادران حتی بدون در نظر گرفتن عواقب این کار مدت‌های طولانی را صرف گشت‌زنی در سایت‌های مجازی می‌کنند و شاید حتی فرصتی در نیمه‌های شب هم پیدا نشود که پای درد دل فرزندان خود بنشینند.

اما در این میان مادرانی هم هستند که وابستگی چندانی به استفاده از شبکه‌های مجازی ندارند. سپیده مادری است که بودن یا نبودن گوشی همراهش برایش تفاوت چندانی ندارد. هرچند که امید پسر بزرگ او از کم بودن فعالیت مادرش در فضای مجازی گله‌مند است و می‌خواهد او کمی در فضای مجازی سرگرم باشد تا کمتر در طول روز پایپیشش شود: «مادرم اغلب درگیر رسیدگی به من و برادرم است. دائم نگران می‌شود و روزی چند بار به من زنگ می‌زند ولی مادران دوست‌های من آنقدر سرگرم تلگرام و اینستاگرام هستند که حتی روزی یک بار هم با آنها تماس نمی‌گیرند.»

اعتیاد به فضای مجازی تا مرز دیوانگی

«یک روز اگر گوشی‌ام کنارم نباشد، دیوانه می‌شوم» این‌ها حرف‌های سارا مادر یک دختر 16 ساله است: «در گذشته بیشتر با دخترم بیرون می‌رفتیم و با هم وقت می‌گذرانیدیم اما حالا او هم بیشتر دوست دارد در اتاقش با گوشی همراهش سرگرم باشد تا اینکه با هم برای تماشای یک فیلم به سینما برویم.»

مادر الناز هم طرفدار ثابت صفحه‌های اینستاگرامی است. کار صبح تا شب او تنها باز کردن صفحات سلبریتی‌های دنیاست تا با تقلید از آنها دریچه‌ای به دنیای مد باز کند. وقتی از الناز می‌پرسی که آیا فعالیت مادرت باعث کم توجهی به تو شده است، پاسخ جالبی می‌دهد: «وقتی از خانه به دانشگاه می‌روم تمام مدت نگران هستم، زیرا مادرم از وقتی اینستاگرام را در گوشی‌اش نصب کرده گاهی یادش می‌رود که برادر کوچکم، گرسنه است و باید به او شیر بدهد.»

احوال‌پرسی‌های استیکری

فرستادن شکلک‌های مختلف و احوال‌پرسی‌های استیکری کار هر روز کاربران تلگرامی است. دنیای مجازی آنقدر گسترش پیدا کرده که حتی راه ارتباط‌های واقعی را هم مسدود کرده، به طوری که حتی زمانی که در یک جمع خانوادگی قرار می‌گیری همه مشغول استفاده از گوشی همراهشان هستند.

آن طور که دکتر مصطفی آب روشن در گفت‌وگو با «ایران»، می‌گوید: «وابستگی به شبکه‌های مجازی یک اصل فراگیر است. این شبکه‌ها یکی از مهم‌ترین ابزارهای نوین ارتباطی محسوب می‌شوند و در زندگی فردی و اجتماعی ما ایرانی‌ها جایگاه ویژه‌ای

پیدا کرده‌اند. بنابراین به نظر می‌رسد دنیای مجازی جزو جدا نشدنی مناسبات روز مره افراد قرار گرفته است.»

این جامعه شناس در ادامه بیان می‌کند: «اغلب در میهمانی‌های خانوادگی و دوستانه مشاهده می‌کنیم که همه در گیر تلفن همراهشان هستند و برخی از نوجوانان به جای ارتباط کلامی با همسالان خود، متأسفانه از طریق شبکه‌های اجتماعی یا تلگرام با یکدیگر صحبت می‌کنند، یعنی شخص در میان اعضای خانواده حضور دارد ولی دیواری شیشه‌ای به دور خود کشیده و با اطرافیان ارتباط مؤثری ندارد.»

بچه‌ها می‌بینند پس یاد می‌گیرند

دختر شما هم کفش‌های پاشنه بلندتون رو به پا می‌کنه و کیف شما رو بر میداره تا خاله بازی کنه؟ پسر بچه تون رو دیدین که مثل شما راه بره و ادای سیگار کشیدن شما رو دربیاره؟ تا حالا به بازی کردن دختر تون با عروسک هاش دقت کردین؟

برای یادآوری نقش والدین در رفتارهای کودکان می‌توان این سؤال‌ها را از آنها پرسید تا به آنها یادآوری کرد که والدین نخستین الگوی کودکان هستند. به طوری که حتی روانشناسان هم اعتقاد دارند که رفتار والدین تأثیر بسزایی در رفتارهای آینده فرزندان آنها دارد.

دکتر آب روشن هم با تأیید این موضوع می‌گوید: الگوهای رفتاری فرزندان، وابستگی مستقیمی به رفتارهای مادران دارد لذا نخستین قدم به سوی انحراف از هنجارهای اجتماعی زمانی آغاز می‌شود که فرزند از حیطه نظارت والدین خارج شود. در واقع مشاهده می‌کنیم که در خلأ الگوهای رفتاری شایسته، فضای مجازی در اجتماعی کردن فرزند پر رنگ می‌شود.

او در ادامه بیان می‌کند: به عبارتی می‌توان این قاعده را در حکم یک کفه ترازو در نظر گرفت که یک سوی آن والدین هستند و از سوی دیگر عوامل بیرونی مانند شبکه‌های اجتماعی که به نوعی فرزندان را اجتماعی می‌کنند. لذا در نبود الگوهای تربیتی، آموزشی و رفتاری شایسته در نظام خانواده شاهد فرزندانی خواهیم بود که با ما بیگانه هستند. یعنی ظاهر فیزیولوژیکی‌شان به ما شبیه است اما از لحاظ تفکر، عقیده و سبک زندگی با ما متفاوت هستند. به گفته آب روشن، زمانی که مادر درگیر استفاده از فضای مجازی است به طور ناخواسته فرزند را در مسیری قرار می‌دهد که از سوی دیگران جامعه پذیر می‌شود یعنی هنجارها، الگوها و باورهای محیط اجتماعی درونی و تبدیل به رفتار خواهد شد.

جامعه تلگرامی جامعه منزوی

تحقیقات مؤسسه افکار سنجی دانشجویان ایران هم نشان می‌دهد که از هر ۱۰۰ مرد ایرانی ۵۵ نفر و از هر ۱۰۰ زن ایرانی ۵۱ نفر عضو شبکه‌های اجتماعی هستند. یکی از آسیب‌هایی که در اثر استفاده مداوم از فضای مجازی ایجاد می‌شود، منزوی شدن و عدم اعتماد به نفس است که تداوم این مشکلات در آینده می‌تواند خطرآفرین باشد.

آب روشن هم به این موضوع تأکید کرده و بیان می‌کند: «زمانی که افراد ترجیح می‌دهند با دوستان خود از طریق شبکه‌های اجتماعی ارتباط داشته باشند و تمایلی به ملاقات‌های حضوری احساس نمی‌شود، به مرور برقراری اینگونه ارتباطات تلگرامی و غیر مستقیم، اعتماد به نفس آنان را کاهش داده و مشاهده می‌کنیم که مهارت‌های ارتباطی برای حضور در محیط‌های اجتماعی به شدت تضعیف می‌شود.»

او با اشاره بر اینکه تداوم استفاده از فضای مجازی ارزش‌های خانوادگی را سست می‌کند، می‌گوید: ما با نوعی از اولویت بخشی به دنیای مجازی روبه‌رو هستیم زیرا فرد در جمع خانوادگی بیشترین وقتش را با تلگرام سپری می‌کند که این به این معنی است که خانواده از اولویت کمتری برخوردار است و شخص به افرادی که در جمع خانوادگی حضور ندارد اولویت بیشتری می‌بخشد و این اولویت بخشی به سمبل‌ها (sticker) و اپلیکیشن‌های ارتباطی جهت ابراز عقیده و احساسات در مناسبات ارتباطی باعث می‌شود که شخص در مهارت‌های ارتباطی دچار مشکل شود.

آب روشن اعتقاد دارد، یکی از عواملی که به روند استفاده گسترده کودکان و نوجوانان از تلفن همراه دامن می‌زند چشم و هم چشمی خانواده‌هاست. به طوری که والدین تمایل ندارند که فرزندشان نسبت به بچه‌های فامیل یا همکلاسی‌هایش که از تلفن همراه‌های پیشرفته استفاده می‌کند کم بیاورد زیرا نداشتن گوشی را به منزله تنزل شخصیت و پایگاه اجتماعی پایین تلقی کرده سعی می‌کنند با خرید گوشی گرانقیمت برای فرزندشان، از این سرخوردگی و احساس ناکامی جلوگیری کنند در حالی که داشتن تلفن همراه‌های پیشرفته برای فرزندان نه تنها ضروری نیست بلکه آسیب‌های روانی و اختلالات ارتباطی شدیدی را برای فرزندان به ارمغان می‌آورد.

این جامعه‌شناس با تأکید بر اینکه شبکه‌های اجتماعی یا امواج ماهواره‌ای از عوامل بسیار مؤثر در اجتماعی کردن فرزندان هستند، می‌گوید: متأسفانه خود والدین بخصوص مادران در موارد زیادی متأثر از این روند تغییرات قرار گرفته و به نوعی جزو آسیب‌های جامعه هستند و به جای اینکه راه حلی برای نابسامانی‌های ذهنی و وابستگی‌های بیمارگونه فرزندان ارائه دهند متأسفانه خودشان نیز بخشی از صورت مسأله محسوب می‌شوند